

Mai reprezintă avocatura punerea în scenă a virtuților?

Le droit représente-t-il toujours la mise en œuvre des vertus?

Does the advocacy still mean the staging of 'righteousness' ?

**Av. Daiana Pomian
Baroul Bihor**

Partea I

Virtuțile – calitățile sine qua non avocatul nu se poate desăvârși

1. Avocatul orator

„Unui orator, însă, trebuie să-i pretindem ascuțirea de minte a logicianului, cugetarea filosofului, exprimarea aproape a poetului, memoria jurisconsultului, vocea tragedianului și, așa zice, gesturile unui actor celebru.” - ¹Cicero

Avocatul, în calitate de orator are datoria de a posedea cuvintele, de a jongla cu toate valențele acestora, de a le desprinde de o prea mare greutate juridică și a le transpune într-o manieră transparentă, coerentă, de a le însufleti, captând interesul auditoriului. Cuvintele sunt unealta principală a avocatului, prin intermediul lor avocatul seduce auditoriul, prin intermediul lor captează realitatea petrecută și o transpune într-o sală de judecată, cu ajutorul lor avocatul înfruntă adevărate *razboaie oratorice*, al căror deznodământ este tranșat într-un verdict.

Astfel, elocința, alături de materialul probator existent, devine mijlocul prin care avocatul își arogă rolul unui posibil salvator al unei cauze. Această retorică devine instrumentul

---

¹ *Cicero – Arta Oratoriei*, Editie Bilingvă, Editura Saeculum I.O, București- 2020, p. 28.

primordial care servește la formarea unei convingeri favorabile, la nuanțarea discursului judiciar, la estetizarea situației de fapt, având drept scop final găsirea celei mai realizabile și realiste salvări a clientului.

Oratoria, prin avântul celor amintite, naște pledoaria, care are rolul de a forma și a șlefui un avocat, iar astfel cum generos este surprins în „Arta Avocatului”,

„Pledoaria este atunci când e vorba de pledoarii bune – rezultatul unui talent intelectual unit cu talentul de a vorbi, este rezultatul unui talent complex, o adevărată prelungire a personalității complexe a avocatului (...), manifestarea unei intense trăiri, a unei tensiuni intelectuale și emotive puternice, desigur stăpînită, disciplinată, exprimată cu artă și tehnică.”²

Așadar, o adevărată pledoarie nu poate fi făurită fără elemente ce țin și de personalitatea avocatului, fără contorsionismul minții acestuia pe toate laturile, fără implicația simultană și reală a simturilor, și nu în ultimul rând fără cunoașterea aprigă a întregului dosar.

2. Avocatul scriitor

Avocatul este un maestru al scrisului, acesta trebuie să aibă abilitatea de a folosi cuvintele pentru a capta atenția și a impresiona și în scris, desigur că nu este indicat să părăsească planul juridic și să încerce să calce pe urmele unui scriitor de profesie, întrucât are de urmat altfel de norme, pentru a-și asigura eficiența în sfera juridică, cum ar fi păstrarea unui stil curat, concis, corect din punct de vedere gramatical, demn de a fi parcurs de către ceilalți participanți pe scena justiției.

Scrisului, în special scrisului juridic, nu-i este oferit răgazul greșelii, ori a unor inadvertențe de manieră a disturba mesajul pe care avocatul dorește să-l transmită. Cererea de chemare în judecată ori alt fel de acțiune, de orice natură, formulată în scris dă naștere procesului, reprezintă exordiul acestuia, primul impact al judecătorului cu cauza, cu informațiile venite din partea clientului pe care avocatul îl reprezintă, practic, se tratează în scris cele mai importante elemente ale cauzei.

Sigur că este vorba inclusiv despre persuasivitatea în scris, ca factor debutant, necesar, care denotă o apartenență de profesie, întrucât fie ca expunem situația reclamantului, care formulează acțiunea introductivă, fie, apoi, cea a pârâtului care-și formulează apărările prin întâmpinare, avocatul trebuie să fie în spiritul convingerii instanței de judecată încă din această fază, întrucât, prin scris se conturează primul contact, atât cu judecătorul, cât și cu celelalte părți din proces.

---

² *M. I Manolescu – Arta avocatului, Șapte prelegeri, Editura Humanitas, București- 1998, p. 176*

Tocmai de aceea, tendința de a reduce excesiv, ori a simplifica motivele unei acțiuni nu are cum să reprezinte un avantaj nici pentru client, nici pentru completul de judecată, și nici pentru cauza în sine, deoarece, o prezentare lapidară a acestora permite intervenția interpretărilor, iar evident combaterea acestora revine tot avocatului.

3. Avocatul actor

Diferența primordială dintre avocați și actori este că avocații în exercitarea aptitudinilor actoricești nu culeg aplauzele pentru simplul fapt al realizării acestora ci au de atins un scop precis, au menirea ca în cele din urmă să convingă completul de judecată, nu întotdeauna sub semnul reușitei, ci uneori doar cu scopul de a obține un verdict mai blând. Însă ca acest lucru să poată fi îndeplinit pe scena sălii de judecată, pe lângă oratorie este nevoie de a capta atenția, de a menține această atenție până la finele pledoariei, este nevoie de a astupa rumoarea dintr-o sala de judecată, *de a-i permite persistenței memoriei să se balanseze de multe ori într-un joc alegoric de cuvinte*, de a rosti acele cuvintele care au puterea de a impresiona și în cele din urmă să convingă.

Totodată, avocații nu se prezintă în fața completului de judecată cu replici memorate și repetate, care să poată preîntâmpina avanlanșa de replici a adversarilor, sigur că aceștia pot crea o pledoarie, *dar niciodată, indiferent de câtă experiență au adunat, nu vor putea anula efectul imprevizibilului dintr-o sală de judecată.*

Tocmai de aceea avocații în momentul în care pledează au datoria de a se ocupa și de structura și conținutul vorbirii, de nuanțele limbajului, ritmului și frecvenței vorbirii, fiind aidoma unor actori care, prin retorică, expresii faciale, gesturi, au un impact veritabil asupra publicului.

Desigur că nu trebuie conturată o situație mult prea teatrală, care să inducă un ridicol al celui care exercită profesia sub forma aceasta, trebuind trasate niște limite care să diferențieze în mod vizibil cele două profesii, însă toate acțiunile pe care le întreprinde avocatul în sala de judecată trebuie să se îndrepte înspre a atenționa judecătorul către aspectele care îi avantajează clientului pe care îl reprezintă, acesta fiind aspectul esențial, astfel cum avocatul Kummer, în nuvela *Pană de automobil*³ de Friedrich Durrenmatt, îi spune „clientului” acestuia la un moment dat *„Țineți minte ce vă spun tinere prieten, într-un fel*

---

³ Alfredo Traps, un comis-voiajor a cărui mașină rămâne în pană, este atras într-un straniu și în aparență captivant joc de societate, pus la cale de un judecător, un avocat și un procuror, toți pensionari. Invitat să-și petreacă noaptea în casa judecătorului și să se alăture prietenilor lui la cină, Alfredo intră fără dificultăți în rolul de acuzat și își povestește viața, urmînd să se supună judecății celor trei, urmînd să primească verdictul la miezul nopții.

*nevinovăția nu are prea multă importanță. Ceea ce e cu adevărat important e tactica.*⁴, așadar, abilitatea unui avocat de a prezenta poziția și situația clientului lui este mult mai importantă decât vinovăția ori nevinovăția acestuia.

4. Avocatul psiholog

Avocatii trateaza probleme juridice, mai precis *trateaza* clienți care au probleme juridice, clienți care deseori au tendința de a rastălmăci adevărul, de a ascunde din diferite motive aspecte relevante cauzei, de a vedea relația avocat-client ca pe o ostilitate, lucru ce evident afectează situația clientului în cauză.

Din acest motiv avocatul angajat este necesar a avea anumite cunoștințe de ordin psihologic, pentru a putea pătrunde dincolo de ceea ce îi transmite clientul, este necesar a ști să-si dozeze empatia, să nu se confunde cu cauza în sine, să nu se piardă în toate elucubrațiile care i se spun de multe ori.

Mai mult, acesta trebuie să stie, asistându-și clientul, să combată tehnicile manipulative și coercitive folosite în special la audieri ori, indiferent de calitatea pe care o are clientul, pentru a putea asigura o apărare solidă, și deseori de a-și apăra clientul de propriile atacuri.

De pildă, există situația confesiunilor false, când practic suspectul/inculpatul recunoaște savârșirea unor fapte pe care în realitate nu le-a savârșit, *„în conditia de compliantă, persoana interviuata nu rezistă presiunilor anchetei și mărturisește fals, știind că face acest lucru, dar voind să scape cât mai repede de stresul situational. În situația de internalizare, confesorul, fiind manipulat psihologic de investigator, ajunge să creadă în propria vinovăție.*”⁵

Aici intervine abilitatea de ordin psihologic a avocatului, care având datele dosarului, făcând legăturile de rigoare, și totodată, observându-si cu atenție propriul client, precum și conduita acestuia, are posibilitatea de a-și salva clientul, chiar și-n cazul situației prezentate, fiindcă acesta are capacitatea de a realiza ce se intampla, și de a remedia lucrurile.

Aceste abilități se extind de fapt în tot cadrul procesual, cum ar fi de exemplu in momentul audierii martorilor, filtrarea conduitei tuturor participanților dintr-un proces, inclusiv a adversarului, elemente care alimentează de fapt poziția pe care avocatul o adoptă, în lipsa cărora, apărarea și-ar pierde puternic din esență, care construiesc treptat pledoaria finală.

---

⁴ F. Durrenmatt, *Până de automobil*, Editura Polirom, 2019, p. 32.

⁵ G. Groza, *Psihologie aplicată în procesul penal*, Editura Universul Juridic, București, 2019, p.135.

Un fundament care dăinuie de mult, cum altfel sunt amintite într-unul dintre marile procese din istoria justiției⁶, „întreaga pledoarie, de altfel foarte scurtă, a fost o sobră analiză a faptelor; în cadrul căreia avocatul – ca de altfel și reprezentantul acuzării – nu s-a oprit nici o clipă asupra vieții acuzatei și nici asupra psihologiei acesteia sau a victimei.”⁷

Astfel, aplecarea către cunoșterea inclusiv psihologică a tuturor elementelor ce tin de cauza angajată nu numai că pot ajuta avocatul a se îndrepta înspre veridictul dorit, dar sunt și vitale evoluției profesionale a acestuia, și nu numai.

Partea II

Contemporaneitatea avocaturii

Avocații s-au lovit fără să realizeze încă pe deplin de o perspectivă prea netedă legat de ceea ce înseamnă exercitarea profesiei în contemporan, fiind acaparați de tendința de a reduce uneori chiar agresiv calitatea virtuților, deloc întâmplător aduse în atenție, probabil din pricina curentului de a simplifica totul, de a scurta o pledoarie, o acțiune, de a anula întocmai acele însușiri care conferă noblețe profesiei.

Nu poate fi trecut cu vederea faptul că se produce o dilatare constantă și vizibilă a profesiei, ceea ce înseamnă practic îndepărtarea de profesie, de identitatea profesională, de epicentrul ei, de aceea pasiune vivace care reprezintă practic substanța vocației.

Desigur că este imperioasă și legătura cu actualul, care tânjește tot mai puternic după o digitalizare din ce în ce mai acaparatoare, inclusiv în acest domeniu, însă avem posibilitatea de a ne ajusta în funcție de actual, fără să renunțăm tocmai la caracteristicile care acordă caracterul special al acestei profesii.

Acest articol nu este o odă adusă profesiei de avocat, ori o percepție prafuită de timp, iar, astfel cum am invederat, aceste virtuți nu au rolul de a opri evoluția, ci de a transcende timpul și a se ajusta în funcție de actual, însă o abandonare în ceea ce le privește, cu scopul de a satisface actualul reprezintă, în opinia mea, o anihilare mocnită a profesiei.

---

⁶ Procesul Arabelei Armășescu Stravolca

⁷ Yolanda Eminescu, Mari procese din istoria justitiei, Editura Orizonturi, Bucuresti, 2017, p. 174.